

Robert Brudzyński

Rozdział 5.

Analiza sektora hutnictwa żelaza i stali

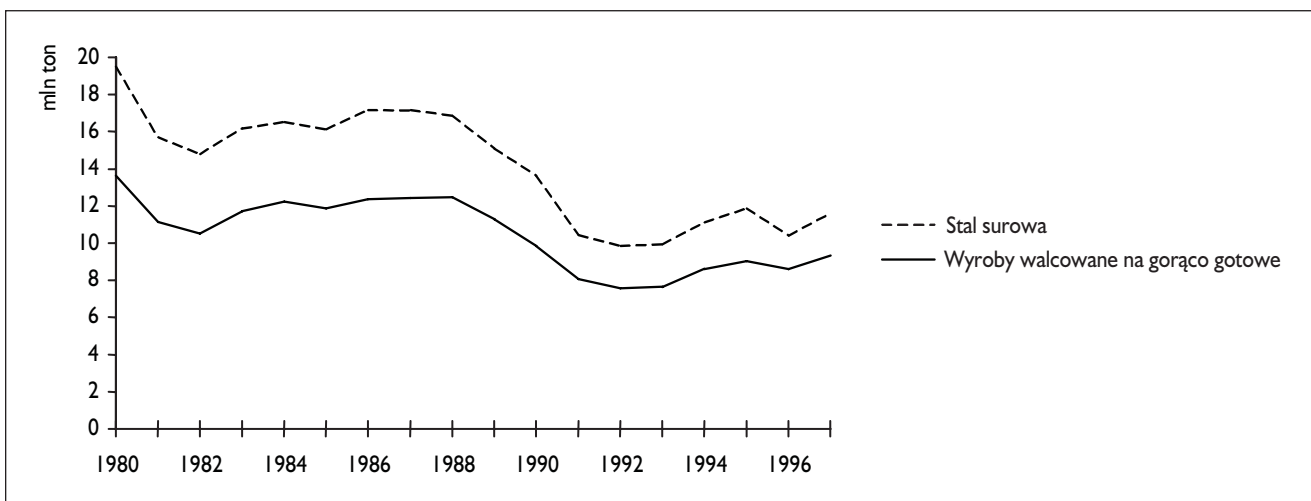
5.1. Prezentacja sektora

Głównym celem poniższego opracowania jest prezentacja dotychczasowych wyników restrukturyzacji branży hutniczej i możliwości kontynuowania ich w przyszłości. Specyfika procesu produkcji uniemożliwia częstokroć prezentację danych dotyczących działalności całego sektora. Zasady przyporządkowania przedsiębiorstw do branż Europejskiej Klasyfikacji Działalności (EKD) powodują, że część firm zajmujących się de facto działalnością hutniczą wchodzi w skład innych branż EKD. Dzieje się tak w sytuacji kiedy produkcja hutnicza jest częścią procesu produkcyjnego w zakładzie, a finalny wyrób jest produktem o wyższym stopniu przetworzenia. Przykładem może być tutaj taki zakład, jak Huta Stalowa Wola, w której proces przetwarzania żeliwa i stali kończy się produkcją maszyn dla górnictwa, kopalnictwa i budownictwa. Z tego powodu większość prezentowanych w poniższym opracowaniu danych będzie dotyczyła tylko trzech branż EKD – "produkcji żeliwa i stali", "produkcji rur" i "pozostałej obróbki wstępnej stali".

Produkty hutnictwa są podstawowym surowcem dla wielu działów gospodarki i decydują w dużej mierze o konkurencyjności szeregu innych wyrobów przemysłowych. Udział przychodów sektora hutniczego w przychodach przemysłu wyniósł w 1997 roku 5,5%. W omawianej branży pracowało w końcu 1998 roku prawie 87 tys. osób, co stanowiło 3,3% zatrudnionych w przemyśle przetwórczym.

W okresie powojennym następował dynamiczny wzrost produkcji krajowego hutnictwa żelaza i stali, aż do osiągnięcia w szczytowym 1980 roku 19,5 mln ton stali surowej i 13,5 mln ton wyrobów walcowanych. Późniejsze przemiany polityczne i gospodarcze pociągnęły za sobą zdecydowany spadek produkcji stali i wyrobów hutniczych w kraju. Po ustabilizowaniu się produkcji w latach 1983–1988 na poziomie zbliżonym do 16 mln ton stali surowej i 12 mln ton wyrobów walcowanych, w 1989 roku rozpoczęła się zapaść polskiego hutnictwa. Tylko w latach 1990–1992 produkcja obniżyła się o około 40% (wykres 1). W tym samym czasie zużycie wyrobów hutniczych spadło o ponad 50%.

Wykres 1. Produkcja stali surowej i wyrobów walcowanych na gorąco w Polsce w latach 1980–1997

Źródło: Dane GUS

Przyczyn takiego stanu rzeczy było wiele, ale przede wszystkim zaważyła na nim okresowa recesja gospodarcza związana z transformacją systemową. Zmniejszyła się produkcja przemysłów stalochłonnych (w tym zbrojeniowego), załamał się eksport maszyn, kompletnych obiektów przemysłowych, ciężkich maszyn budowlanych, taboru kolejowego i statków na rynki krajów byłego RWPG. Drastycznemu ograniczeniu uległa produkcja budowlana – montażowa. Nadmiernie rozbudowane możliwości produkcyjne sektora oraz ich struktura przeznaczona na potrzeby przemysłu zbrojeniowego i ciężkiego okazały się zupełnie nieprzystosowane do potrzeb gospodarki rynkowej.

Hutnictwo ratowało się eksportem na rynki Unii Europejskiej i Dalekiego Wschodu. Wpłynęło to na polepszenie wykorzystania zdolności produkcyjnych, ale jednocześnie wiązało się z dużym wysiłkiem wynikającym z wchodzenia na wymagające rynki zachodnie i podjęcia konkurencji z hutnictwem Czech, Rosji, Słowacji i Ukrainy. Ekspansja eksportowa prowadzona była często po cenach dumpingowych, co pozwalało hutom na sprzedaż znacznych ilości wyrobów i pokrycie kosztów zmiennych ale nie rekompensowało pełnych, wcześniejszych nakładów. W 1997 roku udział polskiego eksportu żelaza, żeliwa i stali w eksporcie towarów ogółem wyniósł 9,2%. Analogiczny wskaźnik liczony dla importu był niższy i wyniósł 4,3%. Szybko rosnący eksport nie przynosi jednak znaczących zysków, a jest jedynie działaniem pozwalającym hutom przetrwać. Porównanie średnich cen w imporcie i eksporcie pokazuje, że średnia cena jednej importowanej jednostki jest 2,5-krotnie wyższa niż jednej jednostki eksportu (zob. wykres 2).

5.1.1. Struktura własności

Do końca 1998 roku sprywatyzowano jedynie dwa przedsiębiorstwa sektora hutniczego – Hutę Warszawa Sp. z o.o. i Hutę Szczecin SA. W pierwszym przypadku inwestorem strategicznym została włoska grupa Lucchini. Szczecińska huta została sprywatyzowana po likwidacji, a jej jedynym właścicielem jest Stalexport SA.

Do Narodowych Funduszy Inwestycyjnych włączono:

- Hutę Buczek SA i Hutę Zabrze SA (NFI IV),
- Hutę Ferrum SA (NFI I, huta została wprowadzona przez NFI na giełdę a pierwsze notowanie miało miejsce 27 czerwca 1997 roku),
- Hutę Pokój SA (NFI III),
- Hutę Zygmunt SA (NFI XV).

W pięciu hutach przeprowadzono bankowe postępowania ugodowe:

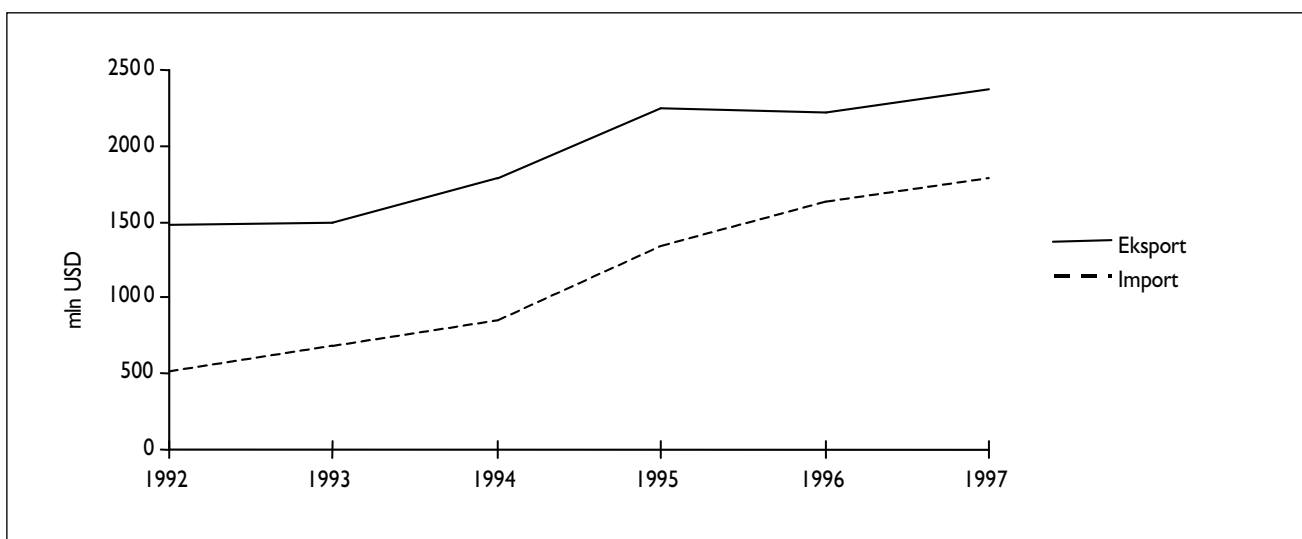
- Huta Batory SA,
- Huta Jedność SA,
- Huta Małapanew SA,
- Huta Ostrowiec SA,
- Huta Stalowa Wola SA,

w wyniku których huty: Ostrowiec, Batory i Jedność stały się spółkami wierzycieli, a w Hucie Małapanew i Stalowa Wola Skarb Państwa nadal zachował pakiety większościowe.

W jednoosobowe spółki Skarbu Państwa przekształcono huty: Katowice, Sendzimira, Andrzej, Florian, Łabędy, Częstochowa i Kościuszko. Status przedsiębiorstwa państwowego zachowały jedynie huty Baildon i Cedler.

Na bazie zlikwidowanej Huty Bobrek powstały dwie spółki pracownicze zajmujące się produkcją hutniczą: Duo Stal Sp. z o.o. Bytom i Zakłady Metalurgiczne w Bytomiu. Poza dwoma wyżej wymienionymi zakładami formę spółki

Wykres 2. Eksport i import produktów sektora hutniczego w latach 1992–1997

Źródło: Dane GUS

Tabela 1. Struktura własnościowa i plany prywatyzacyjne sektora hut żelaza i stali

Huta	Udział Skarbu Państwa	Plany prywatyzacyjne
Katowice SA Sendzimira SA Florian SA Stalowa Wola SA Gliwice SA Kościuszko SA Łabędy SA	100% akcji Skarbu Państwa 75% akcji Skarbu Państwa	Prywatyzacja kapitałowa – udostępnienie ponad 51% akcji inwestorowi strategicznemu wyłonionemu w trybie rokowań (lata 1999–2001)
Andrzej SA	100% akcji Skarbu Państwa	Kontrakt menedżerski, w efekcie którego nastąpi udostępnienie akcji inwestorowi z podwyższonego kapitału (2001 r.)
Częstochowa SA	100% akcji Skarbu Państwa	Prywatyzacja pośrednia poprzedzona restrukturyzacją, rozważana możliwość udostępnienia akcji w ofercie publicznej adresowanej do inwestorów instytucjonalnych i osób fizycznych (2000 r.)
Ostrowiec SA Łaziska SA Zawiercie SA	25% akcji Skarbu Państwa 41,5% akcji Skarbu Państwa	Prywatyzacja kapitałowa – udostępnienie ponad 51% akcji inwestorowi strategicznemu wyłonionemu w trybie rokowań lub wniesienie akcji Skarbu Państwa do funduszy inwestycyjnych (lata 1999–2000)
Pokój SA Jedność SA Buczek SA Zabrze SA Zygmunt SA Batory SA	25% akcji Skarbu Państwa 28,79% akcji Skarbu Państwa	Prywatyzacja kapitałowa – udostępnienie akcji inwestorowi strategicznemu wyłonionemu w trybie rokowań (lata 1999–2000)
Ferrum SA	14,8% akcji Skarbu Państwa	Akcje wniesione do NFI, spółka giełdowa
Szczecin SA	21,145% akcji Skarbu Państwa	Po udostępnieniu akcji pracownikom Skarb Państwa pozostanie właścicielem 3,5% akcji
Mała Panew SA	87,9% akcji Skarbu Państwa	Spółka objęta programem SRP
Lucchini Sp. z o.o.	0,002% udziałów Skarbu Państwa	
P.P. Ceder P.P. Baildon		Komercjalizacja, a następnie prywatyzacja pośrednia (lata 1999–2001), rozważana możliwość konsolidacji z Hutą Katowice SA

Źródło: Dane MSP

pracowniczej posiadają zakłady: ZPH Stal Produkt, Zakłady Ostrowieckie, Odlewnia Rur i Metalodlew.

Zaangażowanie kapitału zagranicznego w restrukturyzację polskiego sektora hutniczego jest minimalne. Jediną hutą sprywatyzowaną z większościowym udziałem kapitału zagranicznego (51%) jest Huta Lucchini Warszawa. Krajowe huty rozpoczynają przedsięwzięcia, w których udziałowcem jest kapitał zagraniczny, jednak ich skala pozostaje ciągle nieznaczną. Huta Baildon, na przykład, utworzyła dwie spółki

z udziałem kapitału zagranicznego: Sandvik – Baildon SA oraz Elektrody Baildon Sp. z o.o.

5.1.2. Podstawowe parametry i relacje ekonomiczne

Dynamika przychodów branży hutniczej w okresie 1993–1995 znacznie przewyższała poziom inflacji. Wskaźniki

Tabela 2. Podstawowe parametry i relacje ekonomiczne sektora hutnictwa żelaza i stali*

Rok	Przychody ogółem	Koszty uzyskania przychodu	Wynik finansowy brutto	Wynik finansowy netto	Rentowność brutto	Rentowność netto	Płynność
1993	4600	4500	-9	-172	-0,2%	-3,7%	59,9%
1994	7500	7100	138	-50	1,8%	-0,7%	60,9%
1995	11548	10861	796	387	6,9%	3,4%	80,1%
1996	12225	12387	-13	-42	-0,1%	-0,3%	57,0%
1997	14384	14456	-61	-97	-0,4%	-0,7%	48,6%

Źródło: Dane GUS

* zyskowność brutto – jest relacją wyniku finansowego brutto do przychodów ogółem sektora

zyskowność netto – jest relacją wyniku finansowego netto do przychodów ogółem sektora

płynność – jest relacją środków pieniężnych, papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu, należności i roszczeń, zapasów oraz rozliczeń międzyokresowych do zobowiązań krótkoterminowych
przychody, koszty, wyniki finansowe – w mln PLN

efektywnościowe branży, które w początkowym okresie transformacji były ujemne, przybrały w 1995 roku wartości dodatnie. Ta pozytywna zmiana wynikała zarówno z poprawy koniunktury, jak i procesów oddłużeniowych prowadzonych z udziałem Skarbu Państwa. W latach 1993–1995 postępowały układowe i bankowe postępowania ugodowe pozwoliły na redukcję ok. 256 mln PLN zobowiązań głównych oraz 324 mln PLN odsetek. Pogorszenie koniunktury w 1996 przyniosło realny spadek przychodów, a wraz z nim ponowne pogorszenie kondycji finansowej branży. O wyniku sektora w 1996 roku zadecydowała kondycja Huty Katowice, która zamknęła ten rok wynikiem finansowym brutto (-130,8) mln PLN. Utrzymywanie się kryzysu w 1997 roku jeszcze bardziej pogorszyło wyniki polskiego hutnictwa. O tym, jak ceny na rynku hutniczym są podatne na zmiany koniunktury może świadczyć fakt, że pomiędzy majem 1995 roku a początkiem roku 1996, cena tony taśm gorącowalcowanych spadła na rynkach światowych z 475 USD do 250 USD.

5.2. Charakterystyka produktów branży

Produkcja sektora hutnictwa żelaza i stali obejmuje:

- produkcję surówki z rudy lub złomu: w stanie ciekłym, bloków, skawalonym, odlewania ciągłego,
- produkcję surówki zwierciadlistej, wysokowęglowych stopów żelazomanganowych i żelazofosforowych,
- produkcję stali w konwerterach lub piecach,
- produkcję wyrobów np.: walcowanych na gorąco łącznie z wyrobami odlewania ciągłego, walcowanych na zimno płatów i arkuszy, szyn, kształtowników walcowanych na gorąco, elementów ścianek szczelnych lub dwuteowników szerokostopowych, w tym również wyrobów pokrytych lub platerowanych,
- produkcję żelaza ziarnistego.

Polski sektor hutniczy, wytwarzając szeroki asortyment

wyrobów, nie jest jednak w stanie zaspokoić całości potrzeb rynku. Nadmiernie rozbudowane zdolności produkcyjne wyrobów długich oraz brak zdolności wytwórczych wyrobów płaskich cienkich i przetworzonych powodują, że hutnictwo polskie jest w stanie zaspokoić jedynie 80–85% popytu krajowego.

Wyroby długie obejmują: szyny i akcesoria kolejowe, pręty i kształtowniki, walcówkę, wyroby ciągnięte, szlifowane i łuszczone, drut ciągnięty, kształtowniki gięte na zimno. We wszystkich tych grupach zużycie krajowe jest niższe od produkcji. Polskie hutnictwo jest eksporterem netto prawie wszystkich wyrobów długich.

Wyroby płaskie obejmują: blachy walcowane na gorąco, bednarkę, blachy i taśmy walcowane na zimno, blachy i taśmy ocynkowane, ocynowane, blachy z powłokami metalicznymi. W grupach tych zużycie jest wyższe od produkcji krajowej. Polska jest więc importerem netto wyrobów wysoko przetworzonych, o wysokich parametrach oraz produkowanych ze stali specjalnych.

Do czasu przeprowadzenia restrukturyzacji hutnictwa, a w szczególności budowy nowych walcowni ciągłych blach, sytuacja ta nie ulegnie zasadniczej zmianie i polskie hutnictwo będzie eksportować wyroby długie i blachy grube. Blachy cienkie walcowane na gorąco, blachy i taśmy walcowane na zimno i blachy powlekane będą zaś pochodziły z importu.

Popyt krajowy na blachy o grubości poniżej 8 mm oraz walcówki, ze stali nierdzewnej oraz z pozostałych stali stopowych jest w całości zaspokajany importem. Niezależnie od tego polskie hutnictwo nie produkuje wielu asortymentów ze względów technologicznych (np. blach ocynkowanych o grubości 0,16 do 0,24 mm, blach grubych w kręgach o grubości powyżej 10–12 mm, blach o dużych szerokościach lub wymaganiach jakościowych, jak również niektórych profilowymiarów kształtowników) i ekonomicznych (wyroby, na które zamówienia są zbyt małe tonażowo, co nie uzasadnia celowości podejmowania produkcji).

5.2.1. Technologie wytwarzania

Z 19,5 mln ton stali wyprodukowanej w 1980 roku 9,1 mln ton wytworzono w technologiach martenowskich, przestarzałych, energochłonnych i szkodliwych dla środowiska naturalnego. W 1995 roku już tylko niewiele ponad 1,5 mln ton wyprodukowano w tej technologii (wykres 3), a do 2000 roku procesy martenowskie mają być całkowicie wyeliminowane.

Równoległe ze zmianą struktury wytapiania stali wdrażany jest proces ciągłego odlewania stali (COS), który obniża koszty wytwarzania (o ok. 25 USD na tonę stali). Udział stali produkowanej w technologii ciągłego odlewania wzrósł po uruchomieniu drugiej linii COS w Hucie Katowice i oddaniu do użytku innej COS w hucie Sendzimir do 60% z ok. 8% w początku lat 90. Do roku 2002 udział stali produkowanej z linii COS ma być większy niż 90%.

Patrząc z perspektywy Europy Środkowo-Wschodniej, przekroczenie przez Polskę 60% poziomu produkcji stali z linii COS plasuje nas przed Rumunią, która wytwarza w tej technologii ponad 46% i Rosją – 31%, ale daleko w tyle za Węgrami – 89% produkcji stali z linii COS. Na tle większości krajów Europy Zachodniej, gdzie z reguły udział COS w produkcji stali przekracza 95% poziom technologiczny krajowych producentów przedstawia się jeszcze gorzej. Linia COS nie jest już nowością technologiczną. Istnieją nowsze techniki pozwalające na odlewanie wysoko przetworzonych wyrobów z pominięciem wstępnego walcowania półwyrobów.

Wydziały produkujące wyroby finalne w Polsce reprezentują bardzo zróżnicowany poziom. Około 80% produkcji hutnictwa (określonej wagą wyrobów) wytwarza

się na 30% zainstalowanych urządzeń, które standardami nie odbiegają od średniej europejskiej.

5.2.2. Konkurencyjność eksportu na rynkach zagranicznych

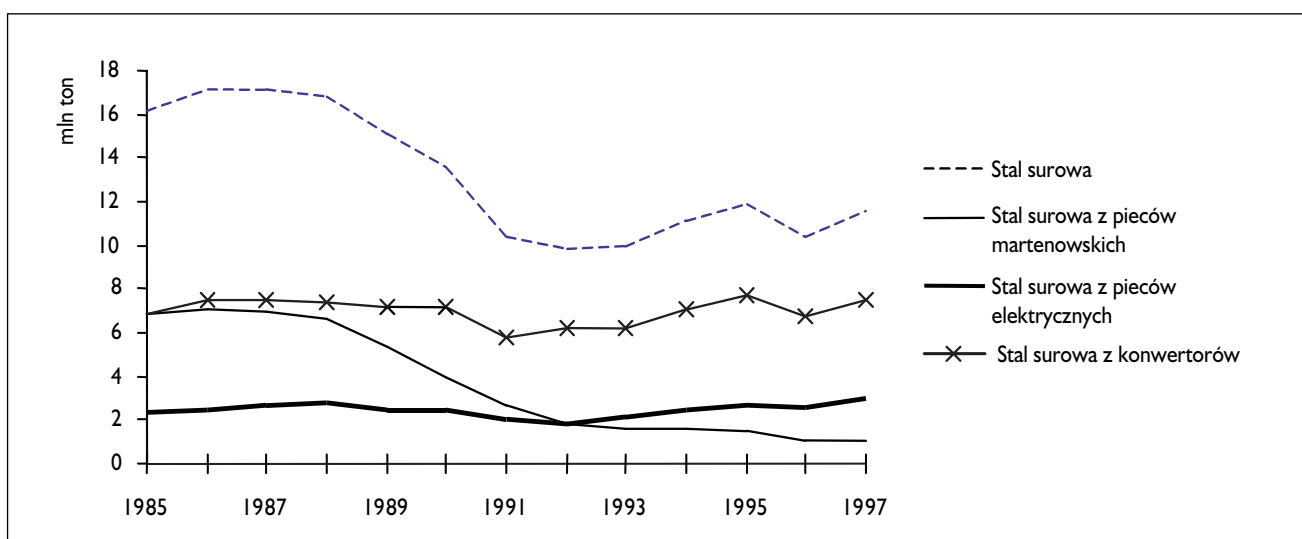
Wyroby hutnictwa stanowią znaczącą pozycję w eksporcie ogółem i w eksporcie przemysłowym. W 1992 roku wartość wyeksportowanych wyrobów hutniczych stanowiła ok. 8% całego polskiego eksportu. Obecnie wynosi ona ok. 6,5%. Dużym wahaniem ulegają średnie ceny płacone za tonę eksportowanych wyrobów, które zależą głównie od struktury asortymentowej eksportu.

Niekorzystne są relacje cen wyrobów importowanych do eksportowanych. Ceny jakie płacimy za tonę wyrobów importowanych są ok. 2 razy wyższe niż te, które uzyskujemy w eksporcie. Wiąże się to z niekorzystną strukturą asortymentową i gatunkową. O takich relacjach cenowych decyduje niski udział w eksporcie hutniczym ogółem wyrobów przetworzonych, wyrobów ze stali nierdzewnych i pozostałych stali stopowych.

W ocenie struktury asortymentowej eksportu należy zwrócić szczególną uwagę na stopień przetworzenia wyrobów oraz gatunki stali. Udział wyrobów wysoko przetworzonych w eksporcie polskiego hutnictwa jest bardzo mały. W 1997 roku wynosił 19%. Polska eksportuje niewielkie ilości stali odpornych na korozję i pozostałych stali stopowych. Większość eksportu stanowią stale węglowe, czyli o niskiej jakości. Tendencja ta pogłębia się, w ostatnich latach udział stali węglowej w eksporcie wzrósł z 90 do 99%.

Ocena ogólna konkurencyjności polskiego hutnictwa na rynkach zagranicznych wypada niekorzystnie. Badanie

Wykres 3. Produkcja stali surowej w Polsce w latach 1985–1997

Źródło: Dane GUS

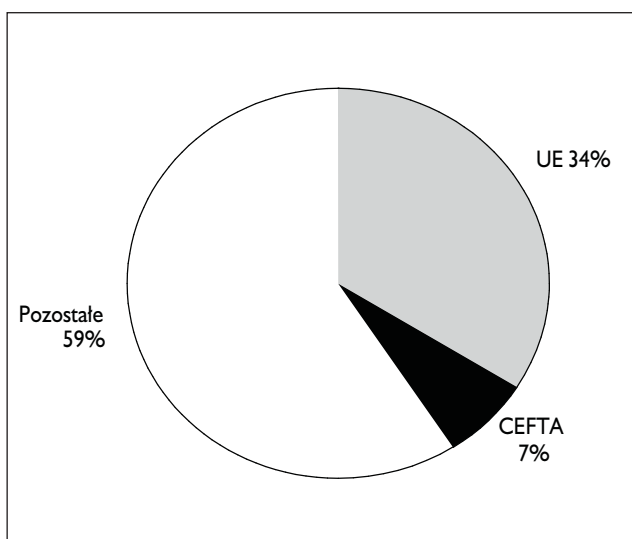
Tabela 3. Produkcja, import, eksport i zużycie jawne głównych grup wyrobów stalowych w Polsce w latach 1992–1997 (mln ton)

Grupa wyrobów		1992	1993	1994	1995	1996	1997
Półwyroby	Produkcja	1,70	1,36	1,60	1,03	1,13	1,19
	Import	0,37	0,08	0,14	0,06	0,13	0,16
	Eksport	1,64	1,15	1,45	0,70	1,05	1,21
	Zużycie jawne	0,12	0,37	0,20	0,41	0,20	0,14
Wyroby płaskie	Produkcja	2,10	2,16	2,47	2,86	2,60	3,12
	Import	0,23	0,38	0,48	0,57	0,51	0,74
	Eksport	0,34	0,33	0,58	0,66	0,51	0,66
	Zużycie jawne	1,96	2,20	2,37	2,77	2,60	3,20
Wyroby długie	Produkcja	3,18	3,45	3,79	4,18	4,20	4,06
	Import	0,09	0,13	0,21	0,26	0,26	0,28
	Eksport	1,31	1,71	1,87	2,01	2,10	2,25
	Zużycie jawne	1,96	1,78	2,12	2,43	2,38	2,09
Rury	Produkcja	0,52	0,50	0,49	0,56	0,51	0,47
	Import	0,05	0,07	0,08	0,15	0,16	0,23
	Eksport	0,12	0,09	0,13	0,14	0,08	0,11
	Zużycie jawne	0,45	0,47	0,44	0,57	0,60	0,59

Źródło: Hutnicza Izba Przemysłowo-Handlowa

międzynarodowej konkurencyjności branży "produkcja żeliwa i stali oraz stopów żelaza" wykonane w Instytucie Badań nad Gospodarką Rynkową, przy wykorzystaniu makroekonomicznej metody DRC potwierdza to spostrzeżenie. Metoda ta polega na porównaniu wartości dodanej branży w cenach światowych z wartością dodaną branży wyrażoną w cenach krajowych. Od 1993 roku wskaźnik DRC pogorszył wartość z 1,28 do 1,91 w 1995 roku, co oznacza, że wartość dodana wyrażona w cenach krajowych jest o 91% wyższa niż wartość dodana w cenach światowych.

Wykres 4. Struktura geograficzna eksportu sektora hutniczego w 1997 roku

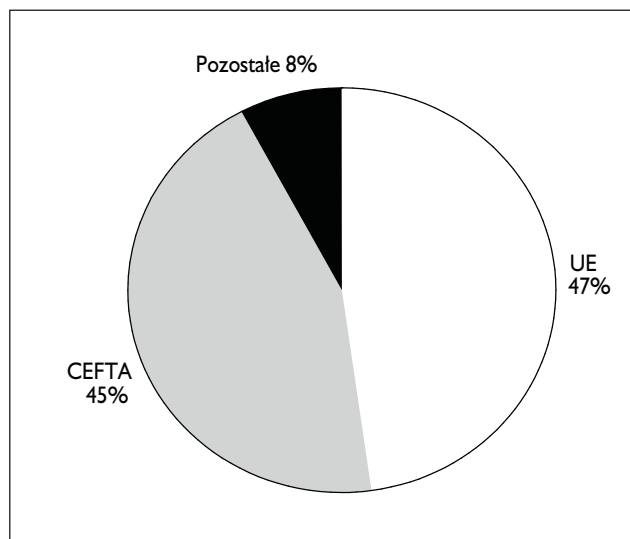

Źródło: Hutnicza Izba Przemysłowo-Handlowa

5.2.3. Kierunki eksportu i importu

Odbiorcami 34% eksportowanych wyrobów hutniczych w 1997 roku były kraje Unii Europejskiej, w tym głównie Niemcy. Wśród odbiorców z Europy Środkowo-Wschodniej dominowały Czechy. Importerzy z Tajwanu i Tajlandii mieli największy udział wśród pozostałych krajów. Poza wyżej wymienionymi krajami znaczące ilości wyrobów polskiego hutnictwa eksportowane były również do Hongkongu, Maroka, Chin, Algierii, Wielkiej Brytanii, Korei, Singapuru i USA. Istnieje też duża grupa drobnych odbior-

Wykres 5. Struktura geograficzna importu sektora hutniczego w 1997 roku

Źródło: Hutnicza Izba Przemysłowo-Handlowa

ców, którzy zakupili ok. 20% wyeksportowanych wyrobów hutniczych (wykres 4).

Ponad 2/3 polskiego importu wyrobów hutniczych pochodzi od najbliższych sąsiadów: Czech, Niemiec, Słowacji, Ukrainy i Rosji. Ok. 30% wyrobów Polska importuje z ponad 60 krajów.

W strukturze geograficznej polskiego handlu zagranicznego charakterystyczny jest wysoki udział krajów UE zarówno w eksporcie, jak i imporcie oraz niski udział krajów Europy Środkowo-Wschodniej w eksporcie, a wysoki w imporcie (wykres 5). W handlu zagranicznym z pozostałymi krajami polskie hutnictwo osiąga nadwyżkę zarówno w wyrobach przetworzonych, jak i półwyrobach. W handlu z krajami CEFTA nadwyżkę osiągamy jedynie w handlu wyrobami długimi, zaś w handlu z UE w wyrobach niskoprzetworzonych i półwyrobach.

5.2.4. Przedsiębiorstwa

Potencjał produkcyjny skoncentrowany jest w 24 hutach o różnej wielkości i stopniu nowoczesności. Ponadto w skład sektora wchodzi zakłady utworzone przez niektóre huty z wyodrębnionej części majątku tych hut. Najbardziej znaczącymi przedsiębiorstwami w branży są (zob. tablica 7 oraz wykresy 6–8):

Huta Katowice SA

Huta Katowice jest największym przedsiębiorstwem branży "produkcja żeliwa i stali oraz stopów żelaza". Udział przychodów huty w przychodach całej branży wyniósł w 1997 roku 30%. Firma ta koncentruje ok. 40% krajowej produkcji stali surowej. Udział huty w produkcji surowki żelaza jest jeszcze większy (52,8%). Ponadto Huta Katowice jest producentem koksu, prętów i kształtowników gorącowałcowanych, szyn kolejowych, pierścieni kutowałcowanych, odlewów stalowych i wyrobów dla górnictwa. Wstrzymanie procesu inwestycyjnego w hucie w latach siedemdziesiątych uniemożliwiło rozbudowę wydziałów zajmujących się przetwórstwem stali. W efekcie huta może przerobić tylko ok. 30% wytworzonej stali, głównie w postaci wyrobów o niskim stopniu przetworzenia i półproduktów. Głównym odbiorcą produkcji huty jest Huta Sendzimir. Huta Katowice obciążona jest olbrzymim majątkiem w środkach trwałych i zatrudnia ponad 22 tys. osób, co jest istotną barierą w procesie jej restrukturyzacji. Huta Katowice jest największym eksporterem branży i koncentruje ok. 50% eksportu wyrobów hutniczych.

Huta Sendzimir

Huta Sendzimir jest drugim co do wielkości przedsiębiorstwem sektora hutniczego. Udział przychodów huty w przychodach branży wyniósł w 1997 roku 14%. Od 1991 roku trwa przekształcanie Huty Tadeusza Sendzimira w holding. Z huty wydzielonych zostało 15 spółek. Z ponad 30 tys. pracowników w hucie pracuje obecnie 17 tys. osób,

a po zakończeniu restrukturyzacji pozostać ma ok. 10 tys. Pozycja huty w stosunku do konkurencji nie jest dobra. Asortyment produkcji jest standardowy i brakuje w nim nowoczesnych produktów oferowanych przez konkurencję. Krakowska huta jest krajowym monopolistą w blachach ocynkowanych i ocynowanych. Jako jedyna w Polsce wytwarza blachy karoseryjne i zimnowalcowane, głębokotłoczone. Do tej pory huta nie zbudowała własnej sieci dystrybucji wyrobów. Przychody z eksportu stanowią tylko ok. 9% przychodów ogółem huty.

Huta Częstochowa

Huta Częstochowa jest największym w kraju producentem blach grubych i czołowym dostawcą wyrobów hutniczych do polskich stoczni. Huta ma ponad 5% udział w krajowej produkcji surowki żelaza i ponad 7% udział w produkcji stali surowej i gotowych wyrobów walcowanych. Zakład wytwarza ponadto koks, rury bez szwu, konstrukcje stalowe oraz części maszyn i urządzeń. Przychody huty stanowiły w 1997 roku ok. 8% przychodów sektora, a prawie 20% z nich pochodziło z eksportu.

Huta Lucchini Warszawa Sp. z o.o.

Grupa Lucchini produkuje rocznie ok. 3 mln ton stali. Zatrudnia na świecie 10 tys. pracowników. Huta Lucchini w Warszawie jest największą w Europie Środkowo-Wschodniej spółką joint venture w sektorze hutniczym. Moce produkcyjne huty wynoszą ok. 1 mln ton stali stopowych rocznie uzyskiwanych w piecach elektrycznych. Huta wytwarza pręty gorącowałcowane, walcówki, druty i pręty ciągnione, taśmy zimnowalcowane i odkuwki i jest największym w Polsce producentem wyrobów hutniczych długich ze stali jakościowych.

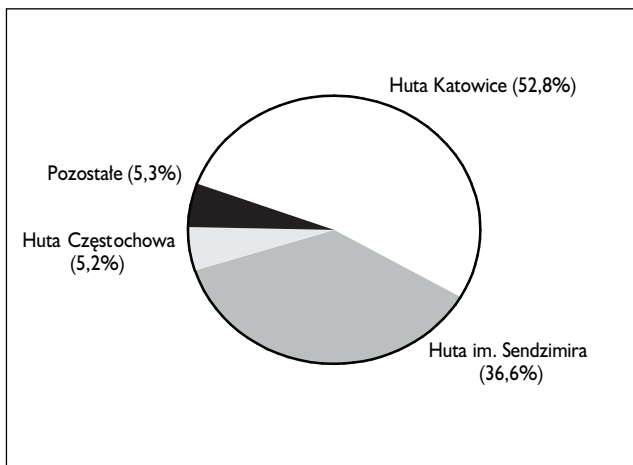
Huta Batory SA

Huta Batory koncentrowała w 1997 roku ok. 3% przychodów sektora hutniczego. Firma zajmuje się produkcją stali stopowych, prętów gorącowałcowanych i kutek, blach gorącowałcowanych grubych, rur bez szwu i odkuwek. Ponad 15% produkcji huty sprzedawanych jest na rynkach zagranicznych. Firma uzyskała certyfikat TUV – CERT dla stosowania systemu jakości wg normy ISO 9002 w zakresie wytwarzania wyrobów.

Huta Pokój SA

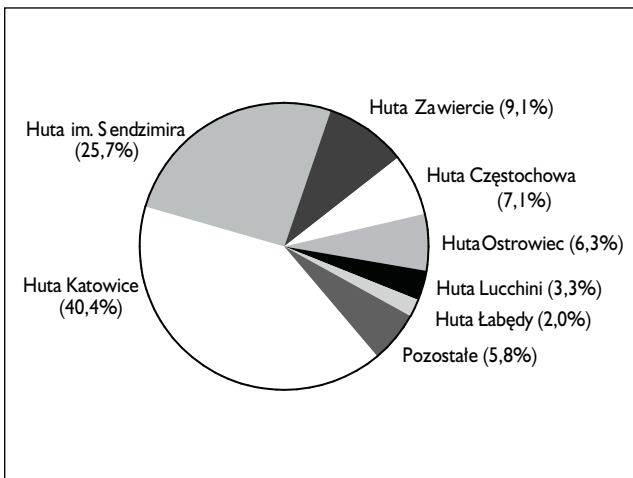
Założona w 1840 roku Huta Pokój w okresie międzywojennym była największym zakładem metalurgicznym w kraju. W 1991 roku została przekształcona w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa. Ze struktury huty wydzielono komórki działalności pozahutniczej i utworzono spółki z udziałem kapitału krajowego i zagranicznego co ma w przyszłości doprowadzić do utworzenia holdingu. Huta Pokój wchodzi w skład III Narodowego Funduszu Inwestycyjnego. Huta przekształciła się od lat 80. z przedsiębiorstwa surowcowego w zakład zaawansowanego przetwórstwa. Jest producentem dodatku do stali tzw. żelazomanganu, blachy grubej walcowanej na gorąco, kształtowników walcowanych na gorąco, konstrukcji stalowych różnych typów oraz kształtowników zimnogiętych. Od 1995 roku huta posiada certyfikat ISO 9002.

Wykres 6. Udział procentowy głównych producentów w krajowej produkcji surówki żelaza

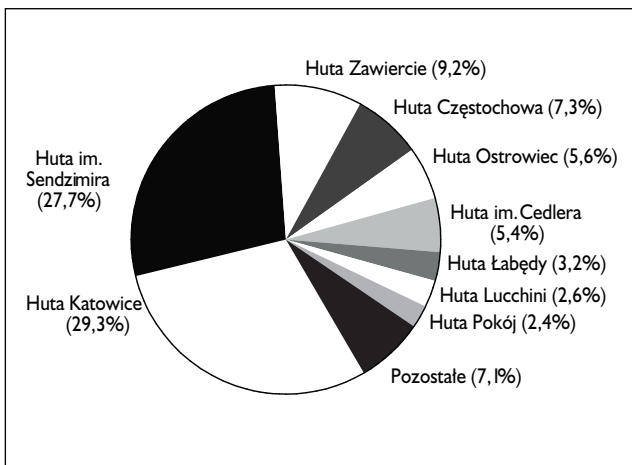
Źródło: Hutnicza Izba Przemysłowo-Handlowa

Wykres 7. Udział procentowy głównych producentów w krajowej produkcji stali surowej

Źródło: Hutnicza Izba Przemysłowo-Handlowa

Wykres 8. Udział procentowy głównych producentów w krajowej produkcji wyrobów walcowanych gotowych

Źródło: Hutnicza Izba Przemysłowo-Handlowa

Huta Łabędy

Firma zajmuje się produkcją stali, kształtowników gorącowalcowanych, blach uniwersalnych, obudów górniczych, strzemion i zamków obudów. Przychody huty stanowiły w 1997 roku ok. 2,5% przychodów sektora.

Wyniki osiągnięte w 1997 roku przez największe firmy sektora hutniczego przedstawiono w tabeli 7.

Polskie huty różnią się wyraźnie od hut zachodnioeuropejskich (zob. aneks). W latach 70., podczas gdy w Polsce rozwijano produkcję hutniczą, kraje Europy Zachodniej znacznie ograniczyły możliwości produkcyjne sektora stalowego i poddały go restrukturyzacji oraz modernizacji.

Nieskonsolidowana struktura polskiego sektora hutniczego wywołuje niebezpieczny proces konkurencji wewnętrznej pomiędzy polskimi hutami, mimo występowania głębokiego kryzysu na światowym rynku żelaza i stali. Największe zagraniczne przedsiębiorstwa tego sektora są częścią potężnych koncernów przemysłowych. Daje to możliwość korzystania z sieci dystrybucji koncernu, większych środków finansowych i dywersyfikacji ryzyka. Często produkcja huty przeznaczona jest wyłącznie na potrzeby własnego koncernu.

5.3. Restrukturyzacja sektora

Niekorzystna sytuacja w hutnictwie wymagała podjęcia działań zmierzających do poprawy stanu sektora. Prowadzone one były na szczeblu przedsiębiorstw przez podmioty gospodarcze i na szczeblu sektorowym przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu.

Celem restrukturyzacji polskiego hutnictwa było osiągnięcie międzynarodowej konkurencyjności wyrobów, dostosowanie struktury produkcji do potrzeb gospodarki rynkowej, zmniejszenie zużycia paliw i energii oraz ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko naturalne.

"Program restrukturyzacji polskiego hutnictwa" przyjęty przez Radę Ministrów w grudniu 1992 roku, miał przebiegać zgodnie z propozycjami przedstawionymi w studium sektorowym sporządzonym na zlecenie resortu przemysłu przez Konsorcjum Kanadyjskie (Hatch Assocortes Ltd, Ernst&Young i Steltech). Kanadyjczycy proponowali w 1992 roku:

- likwidację nadmiaru zdolności produkcyjnych poprzez likwidację 6 przestarzałych hut – "Bankowa", "Bobrek", "Batory", "Buczek", "Szczecin" oraz starej części huty "Ostrowiec"; zamknięcie 75 wydziałów i ograniczenie liczby hut produkujących stal z 18 do 6,
- zastąpienie wytopu stali w piecach martenowskich nowoczesnymi metodami ciągłego odlewania stali,
- wydzielenie z przedsiębiorstw hutniczych działalności nie związanych bezpośrednio z procesem produkcyjnym,

Tabela 4. Koszty restrukturyzacji sektora hutniczego

Lp.	Wyszczególnienie	Wielkość środków (mln USD)
1.	Inwestycje, w tym:	1 800
	Inwestycje w obszarze produkcyjnym	1 650
	Inwestycje z zakresu ochrony środowiska	150
2.	Restrukturyzacja finansowa hut	550
3.	Koszty restrukturyzacji zatrudnienia (ochrony socjalne)	300
4.	Bieżące modernizacje w tym:	1 800
	Modernizacja w obszarze produkcyjnym	1 200
	Modernizacja z zakresu ochrony środowiska	600
Razem		4 450

Źródło: Ministerstwo Przemysłu i Handlu (MPIH)

- oddłużenie przedsiębiorstw hutniczych i zwiększenie ich kapitału obrotowego,
- racjonalizację zatrudnienia,
- stworzenie silnych struktur koncernowych,
- prywatyzację rentownych hut.

W efekcie wprowadzenia programu sektor hutniczy miał osiągnąć konkurencyjność gwarantującą przynoszenie zysków na poziomie 300 mln PLN rocznie. Moce produkcyjne miały być dostosowane do potrzeb ilościowych (ograniczenie zdolności produkcyjnych do 11,7 mln ton stali płynnej) i jakościowych rynku krajowego. Pracochłonność miała zmaleć z 20 do 5 rbh/t wyrobów walcowanych, a średni koszt wytopienia stali spaść do 20 USD/t. Zatrudnienie w sektorze miało obniżyć się ze 147 do 43 tys. osób.

Program kładł duży nacisk na koncentrację produkcji pozwalającą na tworzenie efektywnych struktur produkcyjnych. Z połączenia Huty Katowice z Hutą Sendzimira miało dojść do stworzenia m.in. rozwojowego zakładu hutniczego wyrobów płaskich z tym, że Huta Katowice powinna uruchomić produkcję blachy gorącowalcowanej, a Huta Sendzimira zlikwidować część surowcową i skoncentrować się na produkcji blach zimnowalcowanych. Zachowane miały być dwie huty stali specjalnych – "Baldon" i "Stalowa Wola". Produkcja rur i blach grubych miała odbywać się w hutach "Częstochowa", "Zawiercie" i "Ostrowiec". Huty "Łaziska" i "Pokój" koncentrować się miały na produkcji żelazostopu, a hutom "Cedlera" i "Kościuszko" zalecono specjalizację w przetwórstwie stali pochodzącej z innych hut. Huty "Zygmunt" i "Zabrze" specjalizować się miały w wytwarzaniu maszyn hutniczych.

Koszt restrukturyzacji sektora hutnictwa żelaza i stali w Polsce został określony w "Studium restrukturyzacji przemysłu hutnictwa żelaza i stali w Polsce do roku 2002" na łączną sumę 4,45 mld USD (w cenach roku 1991 – zob. tabela 4). Kwota ta obejmuje wydatki inwestycyjne, koszt restrukturyzacji finansowej hut oraz potrzebnych osłon socjalnych, a także koszt działalności bieżącej. Rząd podejmując stanowisko w sprawie restrukturyzacji sektora hutnictwa uznał, że będzie ona finansowana głównie środkami własnymi hut oraz kredytami bankowymi, w tym zagranicznymi. Niezbędnego wspar-

cia będzie udzielał rząd w formie poręczeń spłaty ewentualnych kredytów, w tym również z zagranicznych środków finansowych z odpowiednich funduszy.

Rekomendacje kanadyjskiego konsorcjum podziały na krajowy sektor hutniczy jak zimny prysznic. Wyzwolona w ten sposób energia spożytkowana została jednak głównie na ochronę interesów branży. Pod wpływem nacisków lobby hutniczego rząd zmienił program zaproponowany przez konsorcjum ograniczając się jedynie do przyjęcia strategii działania. Natomiast w kolejnym Programie polityki przemysłowej na lata 1995–1997 MPIH uwzględniło w znacznym stopniu interesy lobby hutniczego zwiększając liczbę chronionych stalowni do 11, a liczbę hut przewidzianych do likwidacji ograniczając do dwóch – Bobrek i Szczecin.

Z indywidualnych programów naprawczych hut wynikało natomiast, że: przedsiębiorstw produkujących stal będzie 13, produkcja wyrobów miała być wyższa niż zakładali Kanadyjczycy o ponad 30%, a zatrudnienie docelowe miało wynosić ok. 50 tys. osób, czyli blisko 20% więcej niż w propozycji kanadyjskiej.

W latach 1996–1997 powstawały kolejne wersje programów restrukturyzacji sektora hutniczego. Nie różniły się one jednak znacząco ani celami, ani sposobami realizacji, ani źródłami finansowania od programu kanadyjskiego konsorcjum. Jedyną poważną modyfikacją dotyczyła szacunków poziomu popytu wewnętrznego i co za tym idzie wielkości zdolności wytwórczych krajowych hut.

Trzeba w tym miejscu podkreślić, że po wyraźnym spadku popytu na wyroby hutnictwa na rynkach światowych w latach 1992–1993, rok 1995 przyniósł wyraźną poprawę koniunktury (zob. wykres 9). Za zwiększeniem szacunków popytu przemawiał również fakt znacznie szybszego wzrostu polskiej gospodarki niż pierwotnie zakładał kanadyjski program. W takiej sytuacji krajowe huty skupiły się głównie na budowie technologicznych podstaw dalszego rozwoju poprzez unowocześnienie wydziałów surowcowych zaniebując nadal wydziałami przetwórcze. Liczyły przy tym, że przy utrzymującej się dobrej koniunkturze uda się dokończyć niezbędną modernizację w okresie późniejszym. Pozy-

Tabela 5. Założenia do programu restrukturyzacyjnego polskiego hutnictwa w ramach Programu polityki przemysłowej na lata 1995–1997 MPiH

Wyszczególnienie	1990	1995	2002
Zdolność produkcyjna stali surowej (mln ton/rok)	19	14	13,5 (bez Lucchini – Warszawa)
Wielkość zatrudnienia	147 tys.	93 tys.	43–50 tys.
Ilość roboczogodzin na 1 tonę wyrobu walcowanego	22	15	Poniżej 5
Udział ciągłego odlewania stali	8%	50%	90–95%
Stosunek ilościowy wyrobów gorącowalcowanych do ilości produkowanej stali	73%	76%	90%

Źródło: Ministerstwo Przemysłu i Handlu (MPiH)

tywny wynik finansowy osiągnięty przez sektor hutniczy wskazywał, że obrana strategia ma szanse powodzenia.

Niestety, w roku 1996 nastąpiło załamanie koniunktury utrzymujące się w kolejnych latach i spotęgowane w 1998 roku wybuchem kryzysu rosyjskiego. W efekcie konkurencja importu wyrobów hutniczych z Rosji, często po cenach dumpingowych, pogarszała dodatkowo kondycję polskiego hutnictwa.

5.4. Perspektywy restrukturyzacji sektora

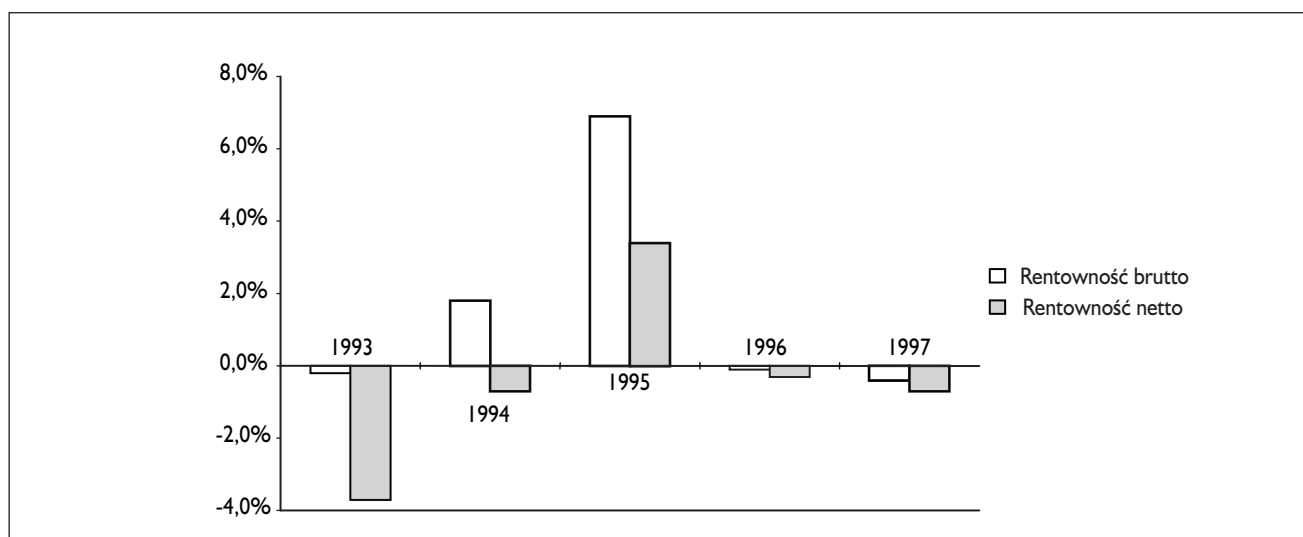
Dotychczasowa restrukturyzacja sektora hutnictwa zelaża i stali, będąca efektem zarówno realizacji programów rządowych, jak i w znacznej mierze oddolnych inicjatyw przedsiębiorstw, **zmieniła jego obraz, nie owocując jednak osiągnięciem międzynarodowej konkurencyjności.**

Praktycznie zlikwidowano produkcję stali w piecach martenowskich, zamykając najstarsze stalownie, dzięki cze-

mu ograniczono zdolności wytopu stali surowej o 7 mln ton i zmniejszono szkodliwość branży dla środowiska naturalnego. Udział COS zwiększył się z 8 do 60%. Krajowe hutnictwo wzbogaciło się o nowoczesne linie wytwarzania stali (huty "Katowice", "Ostrowiec", "Zawiercie", "Baldon"), walcownie blach grubych (huta "Częstochowa") i profili długich (huta "Ostrowiec"), wysokiej klasy wydziały kuzienniczoprasowe (huty "Ostrowiec", "Stalowa Wola", "Andrzej", "Batory"). Stosunek ilościowy wyrobów gorącowalcowanych do ilości produkowanej stali przekroczył zakładany w programie poziom 80%. Procesowi temu nie towarzyszyła jednak odpowiednia zmiana możliwości produkcyjnych. **Dotychczasowa restrukturyzacja nie doprowadziła do wzrostu produkcji wyrobów wysoko przetworzonych, zwłaszcza ze stali stopowych.** Koszty modernizacji działów wyrobów finalnych szacowane są na ok. 3 mld USD.

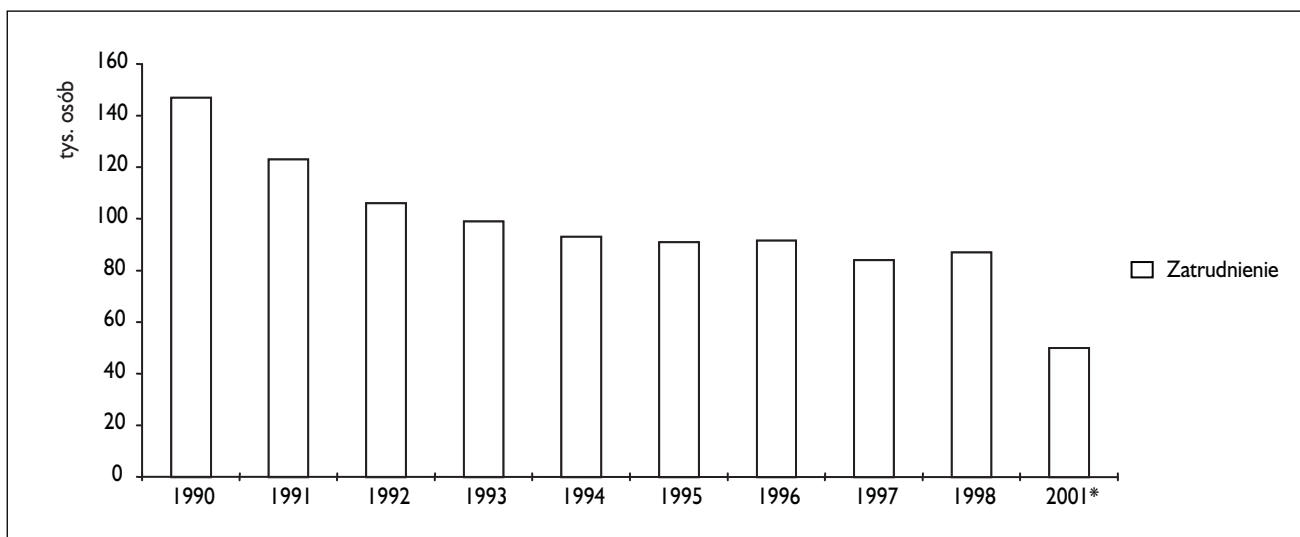
Od 1990 roku zmniejszono zatrudnienie w sektorze o ok. 64 tys. osób. Było to jednak głównie wynikiem wypróbowania poza huty działalności nie związanych z procesem produkcyjnym, a nie dopasowania wielkości zatrudnienia do

Wykres 9. Rentowność polskiego sektora hutniczego

Źródło: Dane GUS

Wykres 10. Zatrudnienie w sektorze hutniczym

Źródło: Hutnicza Izba Przemysłowo-Handlowa

rzeczywistych potrzeb. Zgodnie z rządowym programem podpisanym w styczniu 1999 roku do końca 2001 roku zatrudnienie w hutnictwie zmniejszy się o 37 tys. osób (zob. wykres 10). Z tej liczby zwalnianych pracowników ok. 20 tys. znajdzie pracę w spółkach, które powstaną z majątku hutniczego, wydzielanego w ramach restrukturyzacji zakładów. Pozostałych 17 tys. pracowników skorzysta z programu osłon socjalnych. W programie przewidziane są odprawy, świadczenia przedemerytalne, szkolenia i zachęty dla przedsiębiorstw spoza hutnictwa, które zatrudnią zwalnianych z sektora. Świadczenia przedemerytalne wynoszące 100% emerytury obejmą 8–9 tys. hutników. W przypadku hut Ostrowiec, Stalowa Wola i Zawiercie czas pracy, niezbędny do uzyskania emerytury został skrócony o 4 lata, podczas których pracownicy otrzymają świadczenia przedemerytalne. W przypadku 9 hut leżących w regionie, gdzie średnia stopa bezrobocia przekracza o 75% średnią krajową staż pracy skrócono o 3 lata (m. in. Huta Kościuszko, Huta Katowice, Huta Bankowa), a w pozostałych zakładach o 2 lata. Z kolejnych 8–9 tys. osób, które stracą pracę w hutnictwie i nie otrzymają świadczeń emerytalnych, około 1,5 tys. otrzyma jednorazowe odprawy. W 1999 roku wyniosą one 30 tys. PLN, w 2000 roku 28 tys. PLN, a w 2001 roku 26 tys. PLN. Odprawy w tej wysokości przysługiwać będą jedynie hutnikom wykonującym tzw. zawody

gorące, szczególnie szkodliwe dla zdrowia. Pozostali hutnicy otrzymają zwykłą odprawę, której wysokość określona jest w ustawie o zwolnieniach grupowych (około 3 pensji plus dodatki). Wielkość odprawy może być wyższa, jeśli pracownicy podpisali z firmą układ zbiorowy.

Program stwarza także szansę dla hutników chcących się przekwalifikować lub założyć własny biznes – w programie przewidziano darmowe szkolenia, doradztwo prawne i zawodowe, kredyty preferencyjne.

Koszt programu osłon szacowany jest na około 800 mln PLN. W 2% pokryty zostanie przez budżet państwa, w 25% z funduszu PHARE, a w pozostałych 50% przez pracodawców.

Znacznie ograniczono negatywny wpływ hutnictwa na środowisko naturalne. W stosunku do 1989 roku siedmiokrotnie zmniejszono emisję pyłów i trzykrotnie emisję gazów. Wskaźnik emisji zanieczyszczeń pochodzących z hutnictwa jest jednak nadal wyższy niż w całym przemyśle i nie spełnia standardów UE (zob. tabela 6).

Zbliżająca się integracja z Unią Europejską będzie wymagać na sektorze hutnictwa żelaza i stali poprawę w zakresie ochrony środowiska naturalnego m. in. przez:

- zmianę prawa ekologicznego,
- narzucenie norm i standardów ekologicznych,
- wzmocnienie odpowiedzialności za zanieczyszczenia przeszłe,

Tabela 6. Wielkość zanieczyszczeń emitowanych przez sektor hutniczy w latach 1990–1996 (tys. ton/rok)

Zanieczyszczenia	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Gazowe	737,3	492,6	414,2	357,5	356,0	327,0	327,0
Pyłowe	106,0	68,4	43,1	33,6	31,8	29,0	29,0
Toksyczne	75,7	43,9	23,4	8,6	4,3	4,0	4,0

Źródło: Ministerstwo Przemysłu i Handlu (MPIH)

– różnicę "ekologiczną" w kosztach produkcji z niektórych instalacji.

Dodatkowym elementem podnoszącym koszty ekologiczne jest postępująca specjalizacja polskich producentów w eksporcie stali węglowych, których produkcja jest bardziej szkodliwa dla środowiska naturalnego w porównaniu z produkcją stali jakościowych.

Groźba likwidacji przedsiębiorstw wykształciła wśród załóg wielu przedsiębiorstw silną identyfikację własnej przyszłości z losami przedsiębiorstwa i gotowość do wyrzeczeń. Ukształtowane w tych warunkach zarządy wykazały zdolność do wypracowania własnych programów restrukturyzacyjnych. Ambicje kierownictwa poszczególnych hut przeszkadzają jednak w konsolidacji sektora i specjalizacji produkcji.

Z 25 hut sprywatyzowano 12. Główna ścieżka prywatyzacji polegała na tworzeniu spółek wierzycieli (6 hut) lub wniesieniu spółek do programu NFI (5 hut). Jedynie huta "Warszawa" sprywatyzowana została przy udziale inwestora strategicznego, wchodząc w skład grupy "Luccini". Za wyjątkiem huty "Warszawa" prywatyzacja nie przyniosła napływu inwestycji, transferu technologii i metod zarządzania, dostępu do nowych rynków zbytu i w efekcie nie wpłynęła na poprawę efektywności sektora. Program NFI, podobnie jak nowi właściciele wyłonieni w procesie konwersji wierzytelności na akcje przedsiębiorstw, nie przyniósł wystarczającego zasilenia kapitałowego w sprywatyzowanych hutach.

Dotychczasową restrukturyzację sektora należy ocenić jako doraźną (płytką). Jej wyniki pokazują, że pomimo znacznego wysiłku krajowych zakładów, nie są one w stanie sprostać wymaganiom międzynarodowej konkurencji. W chwili obecnej jedynym rozwiązaniem pozostaje dokonanie restrukturyzacji zasadniczej (głębokiej) poprzez autentyczną prywatyzację sektora.

Podstawowym problemem pozostaje znalezienie inwestora strategicznego dla Huty Katowice, która posiadając dominującą pozycję na krajowym rynku hutniczym w dużym stopniu decyduje o sytuacji pozostałych zakładów branży. Dotychczasowy przebieg negocjacji z potencjalnymi inwestorami wskazuje, że podstawowa część majątku huty zostanie kupiona przez koncern British Steel. Od dłuższego czasu trwają negocjacje w sprawie prywatyzacji Huty im. T. Sendzimira, której głównym partnerem ma zostać austriacki koncern Voest Alpine. 19 lutego 1999 roku Huta Sendzimira podpisała kontrakt z Voest Alpine na dookończenie, kosztem 340 mln DEM, modernizacji walcowni gorącej blach. Firmy te współpracowały już wcześniej przy modernizacji procesów produkcyjnych w HTS. Dopiero po wyjaśnieniu sytuacji własnościowej w dwóch głównych zakładach branży można przystąpić do prywatyzacji pozostałych krajowych hut.

Istotne znaczenie dla przyszłości polskiego hutnictwa żelaza i stali będzie miało także zakończenie negocjacji z Unią

Europejską. Dotychczas polski przemysł hutniczy był chroniony za pomocą ceł, co zapewniało mu przewagę na rynku krajowym. Ochrona celna kończy się w 1999 roku i nadal nie wiadomo, czy będzie można ją kontynuować w ramach nowego porozumienia z UE. W latach 1997–1998 Komisja Europejska dwukrotnie zgłosiła zastrzeżenia do polskiego projektu restrukturyzacji sektora. Negocjacje trwają i nie można wykluczyć osiągnięcia kompromisu, zwłaszcza że strona polska poszła na wiele ustępstw w porównaniu do pierwotnej wersji projektu restrukturyzacji hutnictwa.

5.5. Aneks – czołowe europejskie firmy hutnicze

Dillingen Huttenwerke

Firma o 310-letniej tradycji. Od 30 lat produkuje wyłącznie blachy grube i w tej dziedzinie jest czołowym producentem światowym. Firma zatrudnia ok. 6 tys. osób i produkuje 1,8 mln ton blach, osiągając obroty ok. 2 mld DEM. Blachy walcowane są w dwóch filiach firmy: w Dillingen i we francuskiej hucie GTS w Dunkierce. Ponadto firma ma 50% udziałów we francusko-niemieckim koncernie Europipe, największym w Europie producencie rur o dużych średnicach, a także w szeregu kantorów zbytu stali w Niemczech, Holandii i Francji.

Arbed – Sidmar – Bremen

Aktualne obroty roczne grupy Arbed wynoszą ok. 14 mld DEM, z czego 40% przypada na wyroby płaskie, 21% na wyroby profilowe, 21% na handel i 11% na stale odporne na korozję. Dwie huty koncernu, o pełnym cyklu produkcyjnym, w Gent i Bremie mogą wyprodukować rocznie 7,5 mln ton stali surowej, z tego w procesie odlewania ciągłego 7 mln ton. Huty te produkują rocznie 3,5 mln ton blach walcowanych na zimno. Roczna produkcja blach ocynkowanych ogniowo wynosi 1,43 mln ton, ocynkowanych elektrolitycznie 600 tys. ton, zaś blach z powłokami organicznymi 50 tys. ton.

EKO Stahl GMBH

W byłej NRD EKO Stahl była jedyną hutą produkującą wyroby płaskie. W 1989 r. huta wyprodukowała 1,65 mln ton blach zimnowalcowanych, z czego 350 tys. ton powlekanych cynkiem, a 100 tys. ton cynkowanych i powlekanych tworzywami sztucznymi. W latach 1990–1994 huta została przygotowana do prywatyzacji i w 1995 roku sprywatyzowana. W tym czasie zatrudnienie w hucie zmniejszyło się z 11,4 tys. osób do 2550 osób. W 2000 roku huta ma wyprodukować 1,8 mln ton surówki, 2,1 mln ton stali, 2,0 mln ton półwyrobów, 1,37 mln ton blach gorąco walcowanych i 1,25 mln ton blach zimnowalcowanych. Na modernizację huty przeznaczono 1,1 DEM, a proces ten został zakończony w 1997 roku.

Hoogovens

Firma Hoogovens jest przedsiębiorstwem prywatnym, w którym państwo ma 15% udziałów. Jej obroty roczne wy-

Tabela 7. Ranking największych przedsiębiorstw sektora hutniczego w 1997 roku

Lp.	Lista 500 Gazeta Bankowa		Nazwa przedsiębiorstwa	Kod EKD	Forma własności	Przychody		Zysk brutto		Zysk netto	Eksport	Zatrudnienie	Wskaźniki rentowności			Wysoki wskaźnik płynności
	1997	1996				(mln PLN)	zmiana %	(mln PLN)	zmiana %				(mln PLN)	I	II	
										(%)	(%)	(%)				
1	13	11	Huta Katowice SA	2710	100	4253,5	11,0	-30,2	bd.	-5,1	32,6	15971	-0,7	0,7	-0,1	0,5
2	28	13	Huta im. T. Sendzimira SA Kraków	2710	100	2025,2	-30,5	-15,0	x	3,2	9,0	17265	-0,7	-0,8	0,2	0,4
3	56	53	Huta Częstochowa	2710	200	1087,8	11,3	0,4	-87,4	0,1	19,5	7568	0,0	0,0	0,0	0,3
4	81		Huta Zawiercie SA	2710	414	785,4	24,1	2,5	-95,8	0,8	33,6	2025	0,3	0,0	0,1	0,5
5	132	133	Huta Batory SA Chorzów	2710	214	413,6	6,1	bd.	bd.	bd.	15,2	3971	bd.	bd.	bd.	0,8
6	153	148	Huta Łabędy SA Gliwice	2710	100	347,9	6,4	0,6	-68,5	0,1	5,9	1540	0,2	-3,8	0,0	1,3
7	347	313	Huta Buczek SA Sosnowiec	2722	214	133,6	-0,1	2,7	-51,3	2,1	4,5	1331	2,1	2,0	1,6	0,5
8	137	155	Stalprodukt SA Bochnia	2732	420	389,7	26,3	19,6	-12,9	14,0	22,8	2130	5,3	4,7	3,6	1,0

Objaśnienia do tabeli:

Symbole form własności: 1 – własność Skarbu Państwa, 2 – państwowe osoby prawne, 4 – krajowa własność prywatna, 5 – własność zagraniczna

Wskaźniki rentowności: I – relacja zysku brutto do kosztów ogółem, II – relacja zysku brutto do wartości środków trwałych, III – zysk brutto powiększony o odsetki zapłacone i pomniejszony o odsetki otrzymane od przychodów

noszą ok. 7,5 mld. DEM. Firma koncentruje działania na produkcji stali i aluminium oraz na rynku budownictwa, opakowań i transportu.

Preussag Stahl AG

Firma hutnicza Preussag Stahl należy do koncernu Preussag AG, który mieści się w dwudziestce największych koncernów niemieckich. Przy zatrudnieniu 68 tys. osób koncern osiąga roczne obroty ok. 26 mld DEM. Preussag Stahl powstała w 1971 roku z połączenia Ilseder i Saizgitter i po prywatyzacji w 1990 roku została włączona do koncernu Preussag. Preussag Stahl zatrudnia 14 tys. osób i ma roczną produkcję stali 4,7 mln ton, a obroty ok. 7 mld DEM. Huty należące do tej firmy mają wyspecjalizowaną produkcję: Salzgitter produkuje wyroby płaskie bez powłok i powlekane, rury o dużych średnicach i odlewy; specjalnością Peine są wyroby profilowe; Ilsenburg jest producentem blach grubych. Produkcja firmy obejmuje: 30% blach gorąco walcowanych; 24% profili; 17% blach powlekanych; 16% blach grubych; 10% blach cienkich. Dzięki prowadzonym od wielu lat działaniom modernizacyjnym i restrukturyzacyjnym wszystkie zakłady są nowoczesne i wysoce efektywne.

Thyssen Krupp Hoesch

Niemiecka grupa powstała w 1998 roku z połączenia koncernów Thyssen AG i Krupp Hoesch. Koncern Thyssena za-

trudniał przed połączeniem 126 tys. pracowników i notował roczne obroty rzędu 40 mld DEM, a należąca do koncernu grupa Thyssen Stahl osiągała obroty rzędu 12 mld DEM, przy zatrudnieniu ok. 35 tys. osób. Thyssen Stahl dysponowała następującymi rocznymi zdolnościami produkcyjnymi: 9,5 mln ton surówki; 10 mln ton stali; 8 mln ton blach gorącowalcowanych; 600 tys. ton blach grubych; 3,5 mln ton blach zimnowalcowanych; 2,8 mln ton blach powlekanych.

Koncern Krupp Hoesch osiągał obroty ok. 24 mld. DEM, z czego na hutnictwo żelaza przypadało ok. 30%. Produkcja firmy skoncentrowana była na stalach wysokostopowych i produkcji wyrobów gotowych.

Voest – Alpine

Koncern Voest – Alpine Stahl AG uzyskuje obroty rzędu 5,5 mld DEM, z czego 62% w dziedzinie wyrobów płaskich, 17% w dziedzinie stali profilowych i 21% w handlu. Produkcja stali w roku 1995 wyniosła ok. 4,5 mln ton, z czego 3,3 mln ton w dziale wyrobów płaskich, 1,2 mln ton w dziale wyrobów profilowych.

Do wyżej wymienionych koncernów europejskich, konkurujących z polskimi przedsiębiorstwami, należy również zaliczyć koncerny British Steel, Cockerill Sambre, Usinor Sarcilor i Ilva oraz firmy państw Dalekiego Wschodu, zwłaszcza Korei, Japonii i Chin.